

23-29 Mart 2020 Tarihleri Arasında Sağlık Çalışanlarının COVID-19 Virüsüne Maruz Kalımına İlişkin Risk Değerlendirmesi

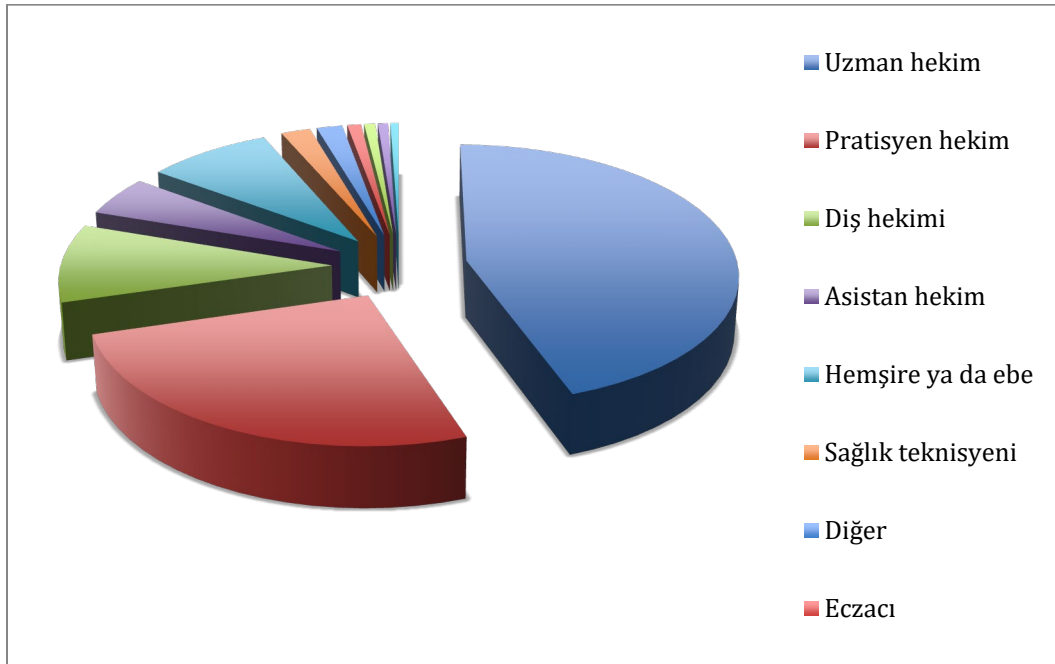
Türk Tabipleri Birliği web sayfasında 20 Mart 2020 tarihinde öz bildirime dayalı bir yaklaşımla hekimlerin ve sağlık çalışanlarının COVID-19 virüsüne maruz kalımına ilişkin bir risk değerlendirmesi çalışması başlatmıştı. Çalışmanın ön raporu sorunun önemi ve aciliyeti nedeniyle yetkililer ve kamuoyuyla paylaşılacak 23 Mart tarihinde yayınlanmıştı. 23-29 Mart tarihleri arasında çalışmaya 1630 sağlık çalışanı yanıt vermiştir.

Çalışmaya yanıt verenlerin %52'si erkek, % 48'i kadındır.

Sağlık çalışanlarının meslekleri

Yanıt verenlerin büyük çoğunluğunu **% 75,4 ile hekimler** oluşturmaktadır, hekimlerin %59,2'si uzman, % 34,3'ü pratisyen, %6,5'i ise asistan hekimdir. Hekimleri %9,7 ile diş hekimleri izlemektedir. Ayrıca ebe, hemşire, eczacı/eczacı kalfası, psikolog, radyoloji teknisyeni, sağlık teknisyeni, tıbbi sekreterler de yanıt vermiştir.

Grafik 1 Sağlık çalışanlarının meslekleri

Sağlık çalışanlarının görev yaptıkları iller

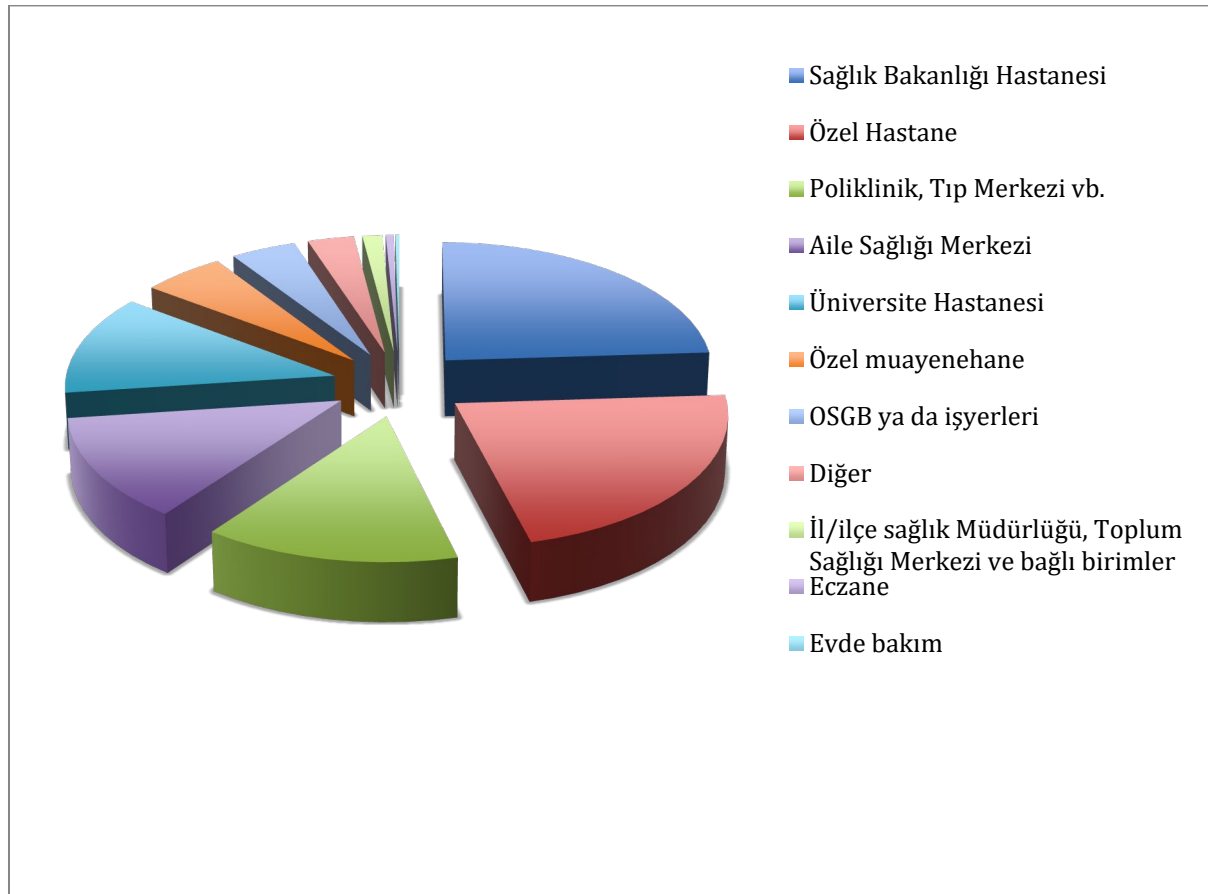
Risk değerlendirmesi çalışmasına **68 ilden sağlık çalışanları** yanıt vermiştir. Yanıt verenlerin %36'sı İstanbul 'da, %20'si Ankara'da, %6'sı Kocaeli, sağlık kurumlarında görev yapmaktadır. Bu üç ili sırasıyla Bursa (%6), İzmir (%5), Antalya %5, , İçel %3, , Aydın (%2), Adana %2, izlemektedir.

Sağlık çalışanlarının çalıştıkları kurumlar

Yanıt verenlerin %48'i kamu, %52'si özel sağlık kurumlarında çalışmaktadır.

Yanıt verenlerin %24'ü Sağlık Bakanlığı hastanesinde, %22'si özel hastanede, %14'ü poliklinik/tıp merkezinde, %13'ü Aile Sağlığı Merkezinde, %12'si üniversite hastanesinde görev yapmaktadır. Ayrıca özel muayenehane, Ortak Sağlık Güvenlik Birimi ya da işyerleri, İl/İlçe Sağlık Müdürlüklerinde görev yapan sağlık çalışanları da risk değerlendirmesi çalışmasına yanıt vermişlerdir.

Grafik 2 Sağlık çalışanlarının çalıştıkları kurumlar

Sağlık çalışanlarının görev yaptıkları sağlık birimi

Yanıt verenlerin %51'i ayakta tedavi, %14'ü yataklı tedavi, %9'u acil servis, %7'si yoğun bakım, %4'ü ağız diş sağlığı hizmeti vermektedir. Bunları ameliyathane, görüntüleme hizmetleri, laboratuvar, OSGB ve eczanede görev yapan sağlık çalışanları izlemektedir.

Sağlık çalışanlarının sahip oldukları riskler

Yanıt veren sağlık çalışanlarının %28'inin en az bir kronik hastalığı vardır, %3'ü 65 yaş üstündedir, %1'i ise gebedir.

Sağlık çalışanlarının COVID-19 ile teması

%30'unun çalıştığı sağlık kurumunda birden fazla COVID-19 hastası olmuş %10'unun bir sağlık kurumunda teyitli COVID-19 hastasıyla yüz yüze (1 metre mesafede) teması olmuş, %8'i teyitli COVID-19 hastasına doğrudan bakım hizmeti vermiştir.

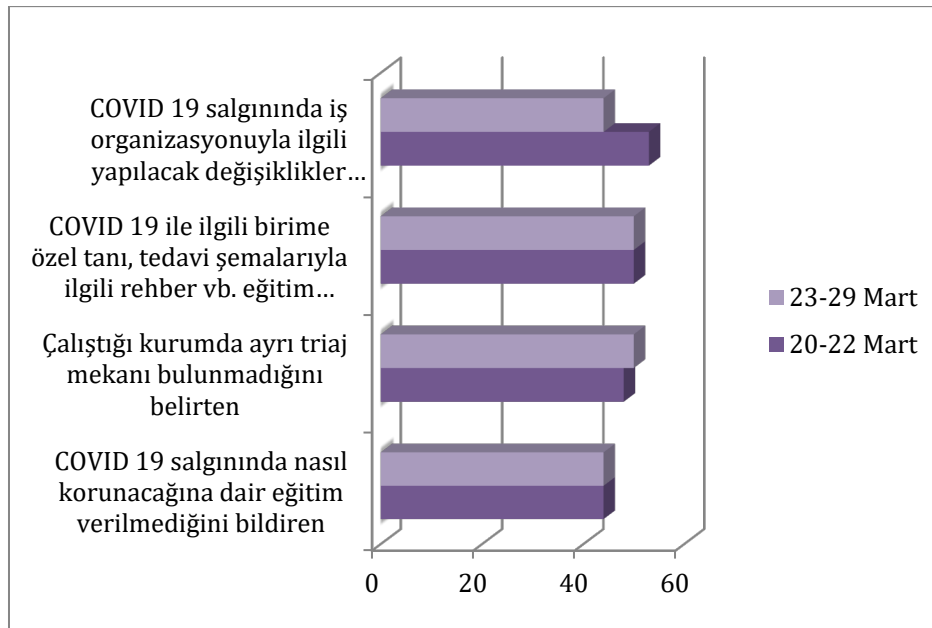
%13'ü hasta üzerinde aerosol üretici bir işlem yapılırken orada imiş.

Altı sağlık çalışanı COVID-19 enfeksiyonlu bir hastanın bakımı, tedavisi sırasında, biyolojik sıvıyla/solunum yolu salgısıyla ilgili bir **iş kazası** geçirmiştir.

Sağlık kurumlarının COVID-19 salgınına hazırlıklılık durumu

Yanıt verenlerin %50'sinin çalıştığı kurumda COVID-19 için ayrı bir triaj mekânı sağlanmamıştır. %44'üne COVID 19 salgınında nasıl korunacağına dair çalıştığı kurum tarafından bir eğitim verilmemiştir. %44'üne COVID 19 salgınında iş organizasyonu ile ilgili yapılacak değişiklikler konusunda bilgi verilmemiştir. %50'sine COVID 19 ile ilgili birimine özel tanı, tedavi şemalarıyla ilgili rehber vb. eğitim materyali verilmemiştir.

Grafik 3 Sağlık kurumlarının hazırlıklı olma durumu (%)

Sağlık çalışanlarının COVID 19 şüpheli ya da kesin tanıli bir hastaya hizmet verirken Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) erişim konusunda yaşadıkları sorunlar

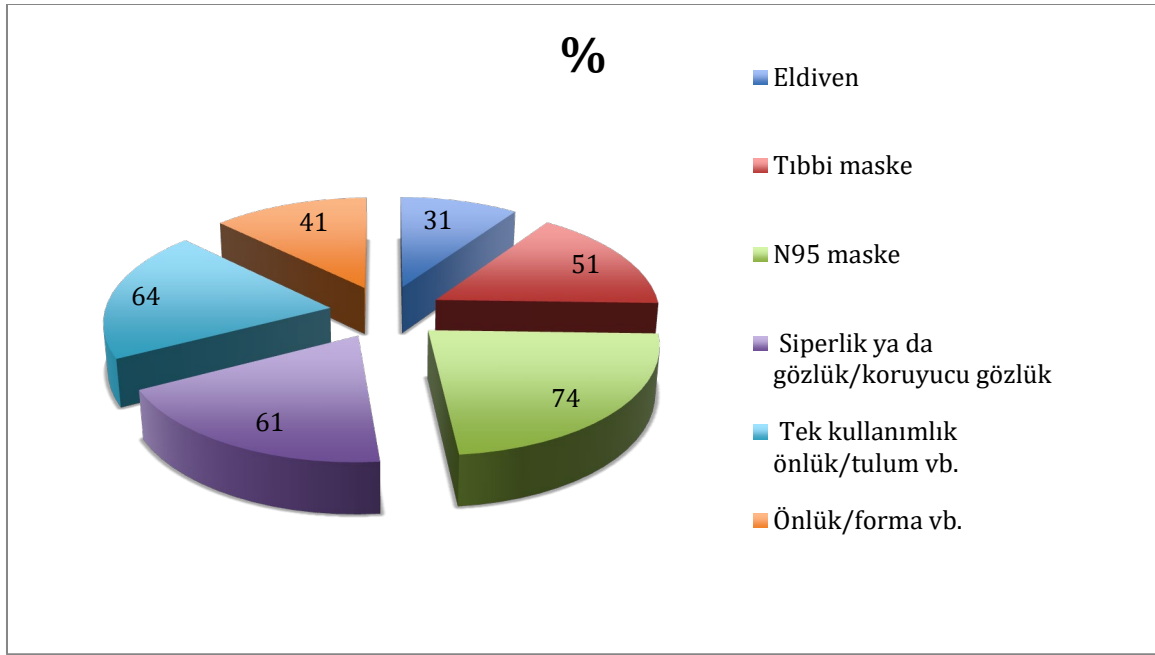
COVID-19 pandemisi nedeniyle başvuran tüm hastaların kuşkulu vaka gibi düşünülerek önlem alınması çok önemlidir. Bu nedenle kişisel koruyucu kullanımı yaşamsaldır. Sağlık çalışanlarının kişisel koruyucu donanım erişim konusunda yaşadıkları sorunlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Son bir haftada 23-29 Mart arasında KKD erişiminde az miktarda da olsa iyileşmeler görülmekle birlikte sorun yaşayanların oranı hala çok yüksektir. Sağlık çalışanları eldiven, önlük/forma, tıbbi maske, tek kullanımlık önlük/tulum, siperlik, gözlük ya da koruyucu gözlük ve N95 maske bulmada sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 1 Kişisel Koruyucu Donanım Erişim Sorunları Yaşayanların Oranı (%)

Kişisel Koruyucu Donanım	21-22 Mart	23-29 Mart
Eldiven	38	31
Önlük/forma	52	41
Tıbbi maske	60	51
Tek kullanımlık önlük/tulum	71	64
Siperlik ya da gözlük/koruyucu gözlük	74	61
N95 maske	78	74

Grafik 4 Kişisel Koruyucu Donanım Erişim Sorunları

Sağlık çalışanlarının çalışma koşulları COVID 19 salgınına hazır hale getirildi mi?

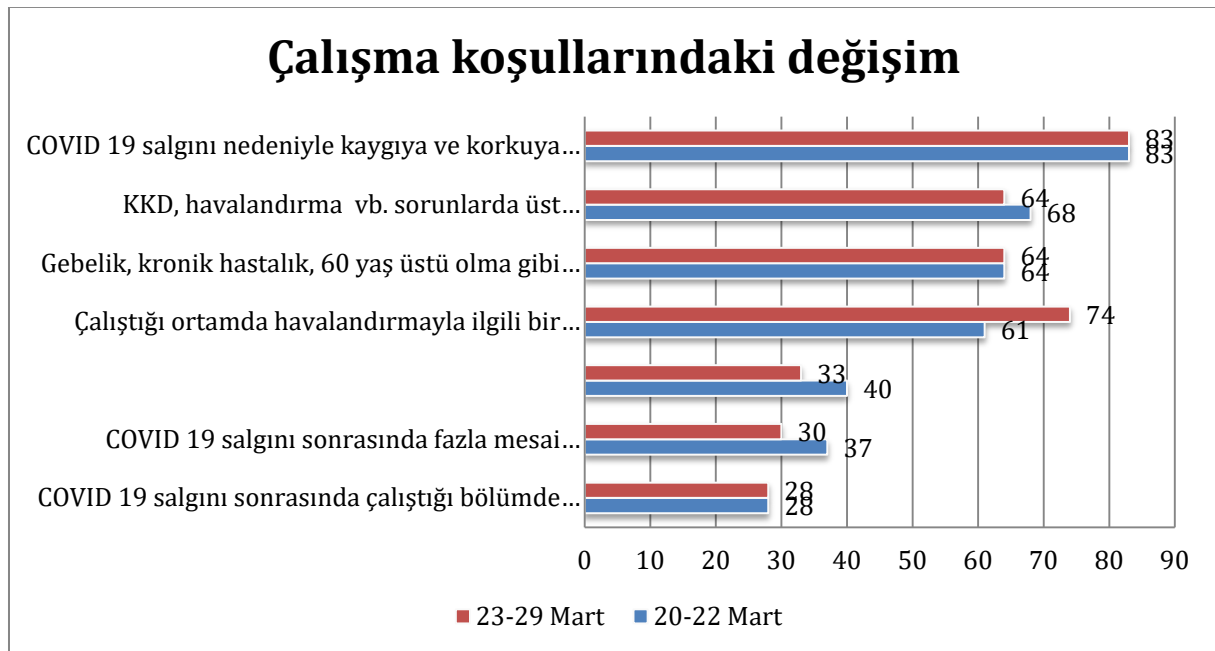
Tablo 2’de sağlık çalışanlarının COVID 19 şüpheli ya da kesin tanıli bir hastaya hizmet verme koşulları sunulmuştur. Sağlık çalışanları bulundukları bölümde çalışan sayısının arttırılmadığını, dönemsel de olsa hasta oldukları halde çalışmak zorunda kaldıklarını, çalıştıkları ortamda havalandırma ile ilgili sorun yaşadıklarını, gebelik, kronik hastalık ya da yaş nedeniyle risk grubunda olduğu halde risksiz yerde çalışma hakkını kullanamadıklarını, kişisel koruyucu donanım ile ilgili sorunları üst yönetime rahatlıkla bildiremediklerini ve yoğun bir biçimde kaygıya ve korkuya neden olan sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. COVID 19 salgını nedeniyle 155 sağlık çalışanı yönetime işten çekilme talebinde bulunmuştur.

Tablo 2. Sağlık Çalışma koşulları

Çalışma koşulları	%
COVID 19 salgını sonrasında çalıştığı bölümde çalışan sayısının arttırılmaması	28
COVID 19 salgını sonrasında fazla mesai yapmak zorunda kalanlar	30
COVID 19 salgını nedeniyle dönemsel de olsa hasta olduğu halde çalışmak zorunda kalma	33
Çalıştığı ortamda havalandırmayla ilgili bir sorun yaşama	74
Gebelik, kronik hastalık, 60 yaş üstü olma gibi risk gruplarında olup, riskli alanlarda çalışmama hakkını kullanamama	64
KKD, havalandırma vb. sorunlarda üst yönetime rahatlıkla bildirememe	64

Grafik 5'te Covid 19 salgını nedeniyle gebelik, kronik hastalık nedeniyle riskli yerlerde çalışmama hakkının verilmemesinin (%64), KKD, havalandırma vb. sorunlarda üst yönetime rahatlıkla bildirememenin(%64), sorunlar nedeniyle kaygı ve korkuyla çalışmanın (%83) devam ettiği görülmektedir. Havalandırmayla ilgili sorun yaşama (%70) ise artmıştır.

Grafik 5 Sağlık Çalışma Koşulları ile İlgili Sorunlardaki Değişim

Sonuç

Bu çalışmaya yanıt veren 68 ilden 1630 sağlık çalışanının %70'i çalıştığı sağlık kurumunda birden fazla COVID-19 hastası olduğunu, %6'sı bir sağlık kurumunda teyitli COVID-19 hastasıyla yüz yüze (1 metre mesafede) teması olduğunu belirtmiştir.

Sağlık kurumlarının hala COVID-19 salgını için hazırlıklı olmadığı görülmektedir.

Yanıt verenlerin %50'si çalıştığı kurumda COVID-19 için ayrı bir triaj mekânı sağlanmadığını, %44'ü COVID 19 salgınında nasıl korunacağına dair çalıştığı kurum tarafından bir eğitim verilmediğini, %44'ü COVID 19 salgınında iş organizasyonu ile ilgili yapılacak değişiklikler konusunda bilgi verilmediğini, %50'si COVID 19 ile ilgili birimine özel tanı, tedavi şemalarıyla ilgili rehber vb. eğitim materyali verilmediğini ifade etmiştir.

Hala gebe, kronik hastalığı olan vb. sağlık çalışanları riskli bölümlerde çalışmaya devam etmekte, KKD yeterli olmadığı gibi çalıştıkları birimlerin havalandırılmasıyla ilgili sorunlar artmaktadır.

Sağlık çalışanları büyük bir risk altında sağlık hizmeti sunmaktadır. Risk değerlendirmesi çalışmasının ikinci hafta verileri Kişisel Koruyucu Donanım ve çalışma koşulları konusunda ciddi yetersizlikleri ve sorunları işaret etmektedir. Bu koşullar meslek hastalığı ve iş kazası yönünden yüksek risk oluşturmakta, sağlık çalışanlarında kaygı ve korkuya neden olmaktadır. Türk Tabipleri Birliği olarak pandemi ile mücadelede yaşamsal öneme sahip hekimlerin ve sağlık çalışanlarının özveriyle çalıştıklarını vurguluyor, Sağlık Bakanlığına sağlık kurumlarında çalışma koşullarının iyileştirilmesinin ve Kişisel Koruyucu Donanımların eksiksiz sağlanmasının gerektiğini verilerin ışığında bir kez daha bildiriyoruz.